Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 527875

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	27 november 2006
Kadaster deel/nr	82746/144

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Maastricht	Maastricht	Limburg

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Maastricht	O			6941
Maastricht	O			6510
Oud-Vroenhoven	K			151
Oud-Vroenhoven	K			149
Maastricht	O			5432
Maastricht	O			5433
Maastricht	O			5353
Oud-Vroenhoven	K			150

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 2: HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Neercanne.

Op de centrale hoofdas van de aanleg, die op het oosten is geprojecteerd (vermoedelijk op de toren van kasteel Lichtenberg), is aan het einde van de 17de eeuw een terrassenaanleg met een hoog-, midden- en laagterras gerealiseerd in formele classicistische stijl. Het kasteel is halverwege de helling (dalwand van rivier de Jeker) gelegen met de terrassenaanleg aan de oostzijde en een plateau met loofbos (hakhout) aan de westzijde. De buitenplaats wordt ontsloten door twee toegangswegen die niet speciaal zijn aangelegd, maar deel uitmaken van de gegeven laat 17de-eeuwse situatie. Aan de zuidelijke kant passeert men eerst de ommuurde moestuin/boomgaard en het oude poortgebouw om bij het voorplein uit te komen, vermoedelijk was dit de diensttoegang. Een meer representatieve toegang wordt gevormd door een met lindebomen beplante laan die vanaf de Cannerweg naar de noordelijke toegangspoort leidt. Deze lindenlaan had een vierrijig plantverband, thans is de rijstrook 10 meter breed en staan de bomen onderling op 7 meter afstand. Via de terrassen is het ook mogelijk het kasteel te bereiken.

Aansluitend op de voorgevel ligt het bovenste terras, de buitenkamer, zo genoemd omdat het bedoeld was als voortzetting van de binnenruimte van het huis. Dit besloten terras, aan de westzijde begrensd door het huis en aan de oostzijde door de verdedigingsmuur die in de aanleg was opgenomen, strekt zich uit tussen de twee hoekpaviljoens van het kasteel. In het midden lag een klein bassin. Oorspronkelijk was het terras niet breder dan het huis, maar is later bij de bouw van de achthoekige tuinhuisjes op de keermuur aan weerszijden uitgebreid.

Aan de voet van de keermuur ligt een ondiep tweede terras waar tegen de muur in de 18de eeuw latwerk was aangebracht voor abrikozen, perziken, druiven en rozen. Bovendien stonden op dit terras potten met kuipplanten. De begrenzing van dit terras en tevens de volle breedte van de rest van de tuin wordt gemarkeerd door kabinetjes (of volières). Vanaf deze punten werden zichtassen getrokken tot de beëindiging van de lanen aan weerszijden van het vierde terras. Dit smalle terras functioneerde vermoedelijk als wandelgang boven de grote parterre (derde terras), die van de hoogte goed bekeken kon worden.

Het derde terras, dat in zijn geheel wordt omsloten door een manshoge muur voorzien van drie toegangshekken, had een parterre de broderie met een bassin in het midden. Bij opgravingen is dit bassin met piramidevormig spuitstuk teruggevonden evenals de fundering van een achthoekig muurtje rondom de fontein. Het terras grenst aan de openbare weg (Cannerweg).

Aan de overzijde van de weg ligt het vierde terras dat in 1705 bij de aanleg werd gevoegd. Het terras had aan weerszijden lanen van lindebomen die naar de rivier de Jeker voerden en een derde laan op de middenas. Aarden wallen markeren thans nog de plek van de vroegere lindelanen. Vrijwel het gehele terras werd in beslag genomen door een grote verdiept liggende spiegelvijver. Bij opgravingen zijn acht treden die naar het water leidden teruggevonden. Centraal in de vijver een eilandje waarop oorspronkelijk een Neptunusbeeld heeft gestaan. De spiegelvijver werd gevoed door water uit de rivier de Jeker; tussen de vijver en de Jeker ligt een duiker uitgevoerd als een gemetseld tongewelf in mergel.

Aan weerszijden van deze terrassenaanleg zijn de boomgaarden en moestuinen gesitueerd, ook voorzien van kleine terrassen. Op de kadastrale minuut uit circa 1822 blijkt dat aan de noordzijde een groot aantal percelen als lusttuin en tuin in gebruik waren. Ook hier een langgerekt perceel dat vermoedelijk als wandelgang functioneerde.

Achter het huis ligt een hellingbos voor hakhout, Cannerbos genaamd, dat in rond 1700 als een sterrenbos is aangelegd. De hoofdstructuur is in het huidige bos nog enigszins te zien aan enkele oude eiken. Daarnaast herinneren taxusbomen, beuken en kastanjes aan de aanleg, waarbij de laan die het middelpunt van het bos met het kasteel verbond nog herkenbaar is aan de plantlijn van de taxusbomen. Het middelpunt wordt thans gemarkeerd door enkele mergelstenen blokken als laatste restanten van het fundament van een obelisk.

In de noordwesthoek van het bos is een heuveltje, waar een prieel heeft gestaan. Vanaf dit punt was er oorspronkelijk een weids uitzicht over het Jekerdal, de St-Pietersberg en het plateau van Wolder, dit is thans dicht begroeid. Ook is in deze hoek een aarden wal zichtbaar, die vermoedelijk in de 17de eeuw als verschansing is opgeworpen.

Onder de Cannerberg bevinden zich tien groeven; waarvan de Fallenberggroeve (thans aangeduid met de naam Jezuïetenberg) een gangenstelsel van 18 kilometer heeft. Tussen 1891 en 1894 werd dit stelsel door enkele paters in kaart gebracht. In deze periode werden er muurschilderingen aangebracht en reliëfs uitgesneden. De toegang tot de grotten werd in 1906 dichtgemetseld in verband met vernielingen; vervolgens stortte in 1920 een deel van de groeve in. Tussen 1927-1930 werd het Alhambra naar tekeningen in Moorse stijl op de wanden van de groeve gekopieerd.

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 19 march 2024

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG behorende tot de buitenplaats Neercanne is van algemeen belang:

- vanwege de ouderdom;

- vanwege de 17de-eeuwse terrassenaanleg die geënt is op Italiaanse (huis als meest representatieve standpunt om overzicht over de zichtas te verkrijgen) en Franse voorbeelden (lanenstelsel, symmetrische ontwerp);

- vanwege kenmerken die wijzen op een militaire iconografie;

- vanwege de functioneel-ruimtelijke samenhang.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Historische aanleg